

19. заседание

Събота, 5 януарий 1924 г.

(Открито отъ председателя д-ръ Т. Кулевъ, въ 12 ч. 10 м.)

Председателъ: (Звъни) Моля г. секретаря да провъбри присъстваващитъ г. г. народни представители.

Секретарь А. Пиронковъ (д. ст): (Прочита списъка. Отъ заседанието сж отсъствуваха следнитъ народни представители: Атакасовъ Никола, Баралиевъ Христо, Батоловъ Константинъ, Возвелиевъ Константинъ, Василевъ Ради, Волевъ Борисъ, Георгиевъ Додю, Гоговъ Дълчо Тодоровъ, Голевъ Димитъръ Георгиевъ, Гочевъ Стефанъ, Дамяновъ Владимиръ, Домузчиевъ Василь, Думановъ Тончо, Кабакчиевъ Христо, Калчевъ Палтайотъ Тинчевъ, Каранджуловъ Иванъ, Лулчевъ Коста, Маждраковъ Тодоръ, Марковъ Михо, Марулевъ Йосифъ, Минковъ Миланъ, Минковъ Петъръ, Недѣлковъ Лачо, Николовъ Върбанъ, п. Николовъ Маринъ, Парасковъ Василь, Пехливановъ Костадинъ, Поповъ Георги, Поповъ Проданъ, Робевъ Йосифъ, Стефановъ Велико, Стояновъ Станчо, Търнаковъ Петко, Урумовъ Апостолъ, Фаденхетъ д-ръ Йосифъ и Чепмеджиевъ Григоръ)

Председателъ: (Звъни) Отъ 247 души народни представители отсъствуватъ 45. Значи има нужното споредъ правилника число присъстващи за откриване на заседанието.

Обявявамъ заседанието за открито.

Преди да пристъпимъ къмъ дневния редъ, имамъ да ви съобщя отпуснитъ, които съмъ далъ на нѣкои г. г. народни представители по важни домашни причини, а именно:

На г. Петко Найденовъ — 3 дни и

На г. Димитъръ Яневъ — 1 день.

Слѣдъ това още на г. г. народнитъ представители, че сж постъпили:

Отъ Министерството на народното просвѣщение — законопроектъ за признаване като юридическо лице Свободния университетъ за политически и стопански науки (Балкански близко-източенъ институтъ) въ София;

Отъ Министерството на финанситъ — законопроектъ за опрощаване бандерола на папирозитъ, отпуснати за раннитъ войници и за нашитъ племенници презъ годинитъ 1915, 1919 и 1920

Минаваме къмъ четвата точка отъ дневния редъ — трето четене законопроекта за амнистията.

Моля г. докладчика да го докладва.

Докладчикъ В. Георгиевъ (д. ст): Г. г. народни представители! Преди да ви прочета законопроекта тѣй, както се прие вчера, дълженъ съмъ да направя едно заявление тукъ, че въ комисията по Министерството на правосъдието г. министърътъ поиска да се направятъ още нѣкои дребни корекции на законопроекта. Тѣзи корекции се разгледаха и приеха стъ комисията. За избѣгането на излишни дебати, трѣбва да направя това изявление, че всички предложения, които ще направя г. министърътъ, сж приети отъ комисията.

Сега щъ прочета на трето четене законопроекта за амнистията.

Т. Влайновъ (д. ст): Съ тѣзи поправки ли?

Докладчикъ В. Георгиевъ (д. ст): Не. Ще го прочета тѣй, както е гласуванъ вчера, но прави тѣзи изявления, за да се знае, че комисията е приела тѣзи предложения.

(Прочита изцѣло законопроекта за амнистията, заедно съ поправкитъ и прибавкитъ, приети на второ четене).

Председателъ: Има думата г. министърътъ на правосъдието.

Министъръ Я. Стоенчевъ: Г. г. народни представители! Ще моля да се приематъ следующитъ добавки и поправки на съответнитъ членове, които ще ви прочета.

Въ чл. 1 п. 1, дето е казано: „чл. чл. 101—105 отъ наказателния законъ“, зачерква се чл. 101 и остава „чл. чл. 102—105 отъ наказателния законъ“, защото въ чл. 101 се говори за наказания. И безъ това се амнистиратъ деянията, та нѣма защо да казваме, че се амнистиратъ и наказанията — една неправилност, която трѣбва да се поправи.

Следъ това, въ чл. 1 се прибавя единъ новъ п. 5: „Престъпленията, извършени по поводъ и въ връзка съ метежа, станалъ на 26 мартъ 1923 г. въ гр. Ямболъ“ — и тѣ се амнистиратъ. Поводъ за това ни даде фактътъ, че тамъ е станалъ единъ метежъ, въ който се намѣсили полицията и войсковитъ части, и при една бъркотия, сж паднали хора и отъ двѣтъ страни, вследствие на което нѣкои граждани сж били заставени да избѣгатъ и да станатъ нелегални. На тия хора сега да имъ дадемъ възможностъ да се върнатъ и да си гледатъ работата.

Прибавя се и новъ п. 6: „Престъплението укривателство на дейци по горнитъ престъпления (чл. 340 отъ наказателния законъ)“. Това се наложи, защото, като се амнистиратъ дейцитъ, трѣбва да се амнистиратъ и тѣхнитъ укриватели, защото иначе тѣ ще бждатъ преследвани. Како виждате, амнистията се разширява съ тѣзи пунктове.

По този начинъ чл. 1 получава следната редакция: (Чете)

„Дава се амнистия на следнитъ престъпни деяния, извършени въ периода отъ 11 априль 1921 г. до 31 декемврий 1923 г.:

„1. Измѣна: чл. чл. 99 алинея втора, 102—105 отъ наказателния законъ;

„2. Престъпления противъ властта: чл. чл. 138—145, 149—152, 154 алинея първа, 236 п. 3 и 266 п. 3 отъ наказателния законъ;

„3. Престъпления противъ общественния редъ: чл. чл. 172—176 и 178—179 отъ наказателния законъ;

„4. Престъпления извършени отъ телеграфо-почтенци и желѣзничарии по време на стачката отъ 1919/20 г., съ изключение на престъпленията, извършени по лична користъ, или ако не се състоятъ въ разрушаване желѣзнопътни и телеграфо-почтенски съоръжения“. — Тукъ се даде лична редакция на члена и се поясни понятието користъ, че е лична користъ. (Чете)

„5. Престъпленията извършени по поводъ и въ връзка съ метежа, станалъ на 26 мартъ 1923 г. въ гр. Ямболъ и

„6. Престъплението укривателство на дейци по горнитъ престъпления (чл. 340 отъ наказателния законъ)“.

Въ чл. 2 се направи едно малко измѣнение на буква г. Буква г гласи: (Чете) „Участницитъ въ престъпленията предвидени въ чл. 1 п. п. 1, 2 и 3, които сж извършили убийство, грабежъ или изнасилване (чл. 220 отъ наказателния законъ)“. Помеже тази редакция може да внесе и е внесла известно недоумѣние въ сѣда, който е наказавалъ за убийство, което е извършено въ метежитъ, всички лица, които сж били на страната на метежницитъ, които сж присъствували на убийството, макаръ и непосредствено да не сж участвували въ убийството. — за да не се осжда тѣзи хора, ние искаме да дадемъ на сѣда едно пояснение съ този пунктъ: да осжда само тѣзи, които непосредствено сж участвували въ убийството. Напр. една тѣла отъ 80 души участва въ метежъ; петъ души отъ нея сж въоръжени стрелятъ и убиватъ, другитъ стоятъ настрана или сж отзадъ; послешнитъ не могатъ да носятъ отговорностъ, както сж нѣкъде присѣдени. За да облекчимъ положението на тѣзи хора, пунктъ г отъ чл. 2 се редактира така: (Чете) „Ония, които при извършването на престъпленията, предвидени въ чл. 1 п. п. 1, 2 и 3, непосред-

ствено са участвували въ извършването на убийство, грабеж или изнасилване (чл. 220 от наказателния законъ)“.

Въ чл. 6, за да бъдат действително амнистирани визираните въ него лица, трѣбваше да бъде направена една добавка. Чл. 6 гласи: „Дава се амнистия за всички извършени деяния по закона за допитване до народа отъ 17 октомври 1922 г. и закона за изменение и допълнение на закона за съдене и наказване виновниците за народната катастрофа отъ 15 февруарий 1923 г.“ Прибавя се и „закона за съдене министрите отъ 13 февруарий 1923 г.“, защото иначе, тъй както е дадена тази амнистия, тя става безпредметна. Трѣбва да подчертая, че тази прибавка не освобождава тия бивши министри отъ отговорност за престъпленията, извършени отъ тяхъ като министри. Тукъ се засягатъ ония престъпления отъ политически характеръ, които визиратъ законътъ за допитване до народа и законътъ за изменение закона за катастрофата. Тамъ ще моля да се приеме въ чл. 6 следъ думите „17 октомври 1922 г.“ да се прибавятъ думите: (Чете) „закона за съдене министрите отъ 13 февруарий 1923 г.“.

Въ чл. 7 направихме едно разширение на амнистията, като предъ „236“ се реши да се прибавятъ думите „чл. 120, 124 и“. Като амнистираме всички престъпления по печата отъ общъ характеръ, трѣбваше да прибавимъ и престъпленията по чл. чл. 120 и 124 — за обида и клевета на държавния глава. Въ края на този членъ прибавихме следъ думата „до“ думите „31 декември 1923 г.“, за да има единъ предѣлъ.

Така че, чл. 7 моля да бъде приетъ съ следните изменения: преди „236“ да се прибавятъ думите „чл. чл. 120, 124 и“, следъ думата „до“ да се прибавятъ думите „31 декември 1923 г.“, а думите „влизането въ сила на настоящия законъ“ да се заличатъ.

Тамъ съ измененията и съображенията, по които тия изменения трѣбваше да бъдатъ направени. Азъ ще моля Народното събрание да ги приема.

Председателъ: Г. г. народни представители! Трѣбва да ви съобща, че къмъ различните членове на законопроектъ за амнистия има направени още и предложения отъ някои народни представители, подписани отъ нужното число народни представители.

По чл. 1 е направено предложение отъ народния представител г. Иванъ Руневски въ смисълъ: (Чете) „Къмъ чл. 1 да се прибави следната нова алинея: Амнистиратъ се всички престъпни деяния, извършени отъ 8 юний до 15 октомври 1923 г. отъ участници въ метежитъ, непосредствено и въ връзка съ самиятъ метежитъ, съ изключение на изнасилванията и деянията, извършени съ користъ.“

„П. г отъ чл. 2 се заличва“.

По ския членъ е направено и следното предложение отъ народния представител г. Страшимировъ: (Чете) „Къмъ чл. 1 се прибавя следната точка 4: убийство (чл. чл. 247 и 248 п. 3 отъ наказателния законъ), извършено въ престрелки по метежитъ въ юнскитъ и септемврискитъ дни на 1923 г. и отъ дветъ стана“.

По ския членъ има предложение и отъ народния представител г. Нишкифоровъ: (Чете) „Къмъ чл. 1 да се прибави новъ пунктъ 4 въ следната смисълъ: „Лишение отъ животъ (чл. 247 алинея първа отъ наказателния законъ), убийства, станали въ сраженията и престрелките отъ 9 до 15 юний 1923 г., личните извършители на които не съ отрити, а виновниците съ признали за съучастници.“

Най-напредъ ще положа на гласуване поправките и прибавките, които предлага г. министърътъ на правосъдието къмъ чл. 1.

Както чухте, той предлага въ чл. 1 на чл. 1 да се заличи „чл. 101“, като нѣщо, което е свършено излично. Ония отъ васъ, които приематъ тая поправка къмъ п. 1 на чл. 1, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

На п. 4 се дава следната редакция: „Престъпления, извършени отъ телеграфо-почтенци и желѣзничари по време на стачката отъ 1919/1920 г., съ изключение на престъпленията, извършени по лична користъ или ако не се състоятъ въ разрушаване желѣзопътни или телеграфопопочтенски съоръжения“. Ония отъ васъ, които приематъ на п. 4 отъ чл. 1 да се даде току-що прочетената редакция, предложена отъ г. министра на правосъдието, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Следъ това се предлага единъ новъ пунктъ, п. 5: (Чете) „Престъпленията, извършени по поводъ и въ връзка съ метежъ, станали на 26 мартъ 1923 г. въ гр. Ямболъ“. Ония отъ васъ, които приематъ този новъ п. 5 къмъ чл. 1, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Сжко се предлага новъ п. 6 къмъ чл. 1, въ смисълъ: „Престъпленията укривателство на дейци по горните престъпления (чл. 340 отъ наказателния законъ)“.

А. Додовъ (д. ст): Казава се: „горните престъпления“. За да нѣма недоразумение, трѣбва да се каже: „на дейци по горните престъпления, които се амнистиратъ“ — само тѣхните укриватели.

Председателъ: Да, така се разбира.

И. Руневски (с. д): Г. председателю! Преди да се гласува чл. 1, моля да ми дадете думата да направя едно допълнение, — вѣроятно и г. министърътъ ще се съгласи съ него — защото добавката, която правите къмъ чл. 2, буква г, не хармонира съ чл. 1.

Председателъ: Добре, ще Ви дамъ думата.

Ония отъ васъ, които приематъ къмъ чл. 1 да се прибави новъ пунктъ 6 съ току-що прочетената редакция, моля, да вдигнатъ ръка.

А. Буровъ (д. ст): Съ пояснението, което се дава.

Председателъ: Да.

А. Буровъ (д. ст): Въ фразата „горните престъпления“ влизатъ и тѣзи, които се изключватъ отъ амнистията. Да се каже: „по горните престъпления, които се амнистиратъ“.

Министъръ Я. Стоенчевъ: Приемамъ го.

Председателъ: Значи, става: „по горните престъпления, които се амнистиратъ“.

Ония отъ васъ, които приематъ п. 6 така, както се прочете съ добавката „които се амнистиратъ“, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Ще поставя на гласуване предложението къмъ чл. 1, направено отъ народния представител г. Иванъ Руневски, понеже то обхваща въ себе си другитъ две предложения, направени отъ народните представители г. Тодоръ Страшимировъ и г. Нишкифоровъ. То е по-общо и, ако се приеме, ще обхване и послѣдните две предложения.

Има думата народниятъ представител г. Иванъ Руневски.

И. Руневски (с. д): (Отъ трибуната): Г. г. народни представители! Преди да мотивирамъ моето предложение, ще направя една бележка въ връзка съ предложението, което прави г. министърътъ на правосъдието за изменението на буква г отъ чл. 2. Ако г. министърътъ ще се съгласи да направя каквото и да било допълнение и на чл. 1, това изменение, което той внесе въ буква г на чл. 2, става безпредметно, не може да даде никакъвъ резултатъ. Доколкото си спомнямъ, г. министърътъ на правосъдието даде на буква г отъ чл. 2 следната редакция . . .

Председателъ: Азъ ще я прочета. (Чете) „Ония, които при извършване на престъпленията, предвидени въ чл. 1 п. п. 1, 2 и 3, непосредствено съ участвували въ извършването на убийство, грабежъ и изнасилване (чл. 220 отъ наказателния законъ)“,

И. Руневски (с. д): Значи, онези дѣйци, онези престъпници, които непосредствено съ участвували при извършването на убийство, изнасилване и грабежъ, се изключватъ, не се амнистиратъ. Трѣбва да се предположа, че другитъ лица които съ участвували при извършването на подобни престъпления — касае се главно за убийства и грабежи — не непосредствено, а посредствено, така да се изрази, като съ помагали, като съ присъществували, като съ пазили фронта и т. н., по смисъла на това предложение, се амнистиратъ. Обаче, въ чл. 1, г. г. народни представители, абсолютно никакже не се говори нито за убийства, нито за изнасилвания, нито за грабежи. Така че ще трѣбва да се каже въ чл. 1, че се амнистиратъ и тия деяния — които вне изключватъ въ буква г на чл. 2 — които съ извършени при метежитъ. Иначе какъ ще се амнистиратъ такива деяния, които не подлежатъ на амнистиране? Какъ ще се справи съдътъ съ едно изключение за едно нѣщо, за което нѣма поставено правило въ чл. 1? Това изключение нѣмаше смисълъ и въ първоначалната редакция, както е поставено. Азъ ще моля г. министра, ако не имаме мое предложение, да направя друго, макаръ по-ограничително, за да, има смисълъ това изменение на буква г отъ чл. 2.

Затова, г. г. народни представители, азъ ще направя едно предложение, което допълня чл. 1. Слушахъ съ вниманието генералниятъ дебати, които станаха по законопроекта вчера. Отъ всички оратори се констатира, че идеята на този законопроектъ за амнистията трѣбва да бъде: да се даде амнистия на всички оубѣз лица, които единично или масово сѫ били увлѣчени въ събитията отъ юний месецъ, пасамъ и че амнистията не трѣбва да засегне само водачи, организатори, побудители, комитети и пр. и пр.

А. Буровъ (д. ст.): Убийците.

И. Руневски (с. д.): Обаме масата трѣбва да бъде амнистирана. Невидимамъ, обаче, г. г. народни представители, тази идея да е прокарвана въ законопроекта. Изключването на редица престъпления, които сѫ извършени при метежите, ще направи, щото този законопроектъ за амнистията далече да не постигне тази целъ и тази идея, която ръководише и въздвигаваше всички оубѣз оратори, които говориха въ поддрѣпа на законопроекта. При метежитѣ, известно ви е, станаха схватки, станаха облъсквания, станаха боеве, и при тѣзи боеве и отъ едната и отъ другата страна паднаха жертви за които еднакво трѣбва да съжаляваме. Следователно, ако законодателствъ иска да покаже едно безпристрастие, да даде доказателство, че се ръководи изключително отъ желанието да бъде справедливъ и милостивъ, не можеше да даде за единитѣ — искаамъ да кажа, организатѣ на държавата и трѣхнитѣ помощници, които сѫ усмирявали — и за другитѣ, които сѫ метежаницитѣ, амнистия въ различни граници. Трѣбваше да бъдатъ изключени — и това го подчертавамъ постоянно — само оубѣз, които станаха причина за тѣзи метежи и нежелателни събития. Това поддрѣпаме всички. Обаче при обиванията, г. г. народни представители, сѫ паднали жертви. При едно нападение убѣзде, въ което сѫ участвували 100 души метежаници, сѫ паднали, да кажемъ, единтъ, два, петъ души войници и единтъ офицеръ. По практиката на нашиятъ съдилища, на палатитѣ прокурори — а доколкуто ми е известно и по схващането на нашия Върховенъ касационенъ съдъ, който се е занимавалъ съ нѣкои метежаници си дѣла — всички метежаници, които сѫ участвували при една схватка, въ които е паричалъ нѣкой убитъ, се обвиняватъ по чл. 247 за убийство. Съ положителностъ твърдя въ отговоръ на това, което нѣкои отъ колежитѣ спровергаха снощи, че маса хора има подведени по чл. 247 и тѣ ще останатъ въ затвора, макаръ — това трѣбва всички да принаемъ — трѣхната вила съвсемъ да не е по-долѣма отъ висота на много други, които вече сѫ или възтъ отъ затворитѣ, или ще бъдатъ възтъ отъ затворитѣ, по простата причина, че следствието, което се е занимавало съ изследването на едно масово престѣпление, колкото и да бъде ръководено отъ даровити и способни хора, не може при такова една бъркотия да установи даже и този фактъ: кой е ималъ пушка, когато е станало сражението, и кой — е ималъ такава. Очевидно, г. г. народни представители — колкото ми е да склните за жертвитѣ, които армията и доброволцитѣ сѫ дали при усмиряването на метежитѣ — за да бъдемъ милостиви и справедливи, ние ще трѣбва да разширяемъ тази амнистия, за да може да обхване и тѣзи случаи. Инакъ, бждете увѣрени, амнистията, която даваме, ще остави половината хора въ затворитѣ и тя ще бъде изтълкувана като една амнистия, която се дава много склернически за метежаницитѣ, а много щедро за тѣзи, които сѫ усмирявали метежитѣ. Азъ не искаамъ да говоря подробно по въпроса за амнистията, която се дава по чл. 4 на законопроекта, обаче достатъчно е да прочетете този текстъ, който опрощава всички деяния до една дата, 31 декемврий 1923 г., т. е. до завчера, за да се убедите, че действително, ако ние трѣбваше да бъдемъ толкова щедри, когато гласувахме чл. 4, нѣма защо при чл. 1 да бъдемъ толкова коравосърдечни и да оставимъ по затворитѣ маса хора, които може-би ще стоятъ тамъ и поради грѣшки на следствието, което, колкото и да бъде старателно, не може да установи кой е билъ действителниятъ убиецъ на даденъ офицеръ или войникъ. И затова азъ ще ви моля да се съгласитѣ къмъ чл. 1 отъ законопроекта за амнистията да се прибави следната нова алинея: (Чете) „Амнистиратъ се всички престѣпления, извършени отъ 8 юний до 15 октомврий 1923 г.“ — турямъ датата 15 октомврий, защото смѣтамъ, че до тази дата най-много всичко е било вече усмирено — „отъ участници въ метежитѣ, непосредствено и въ връзка съ самитѣ метежи, съ изключение на изнасяванията и деянията, извършени съ користъ“.

Виждате, г. г. народни представители, че чл. 1 въ другитѣ си пунктове дава амнистия за деяния отъ 11 априлъ

1921 г. до 31 декемврий 1923 г. — единъ срокъ повече отъ две години. Тази амнистия, която азъ предлагамъ, обхваща единъ срокъ само отъ нѣколко месеца. Независимо отъ това, престѣпленията, които ще се амнистиратъ, трѣбва да бъдатъ извършени непосредствено въ връзка съ самитѣ метежи. Вътъ отъ това — изключвамъ деянията, извършени съ користъ: ако нѣкой е отишълъ да граби, той нѣма да се амнистира; ако нѣкой е отишълъ да убива, за да граби, и той нѣма да се амнистира; ако нѣкой е извършилъ неморално деяние, изнасяване, и той нѣма да се амнистира. По този начинъ ние ще можемъ да обхванемъ повече хора и ще излѣзатъ отъ затвора тѣзи, на които вината е тази, че сѫ имали пушка или сѫ се намирали на мѣстото при самото събитие. Принавамъ, че може-би ще бъдатъ опростени нѣкои хора, за които знаете, че сѫ извършили убийство — че сѫ участвували въ сраженията, че сѫ имали пушка, стреляли сѫ и въроятно сѫ убили нѣкого — обаче когато законодателствъ амнистира, той ще трѣбва да прояви една по-широка милостъ, за да избегне оубѣз грѣшки, които неспорно ще дойдатъ, ако ние погледнемъ така трѣсногрядно на въпроса.

Прочее, г. г. народни представители, азъ ви моля да гласувате тази нова алинея къмъ чл. 1, която, разбира се, ще има смисълъ, ако се премахне буква г отъ чл. 2, за което пакъ правя предложението.

Председателствъ: Има думата народниятъ представителъ г. Владимиръ Молловъ.

В. Молловъ (д. ст.): Г. г. народни представители! Идеята, която поддрѣжа г. Руневски, се съжда напълно съ идеята, която вчера развиваше г. Стралцимаровъ. Ако се приеме алинеята, която той предлага, тогава чл. 1 става излишенъ, смѣсватъ се реди катеории деяния, които сѫ предвидени въ отдѣлнитѣ пунктове на чл. 1, съ една система отъ съвършено другъ характеръ, следователно тогава и чл. 2 става излишенъ; ще се получи едно такова недоразумение въ законъ за амнистията, че действително съдилищата нѣма да знаятъ какъ да постѣпватъ. Освенъ туй, трѣбва да забележа, че редакцията, която се предлага, е съвършено широка: тя обгръща не само убийствата, но и всички други деяния — казано е „всички престѣпни деяния“ — а ние трѣбва да знаемъ точно кои деяния се амнистиратъ. Изключватъ се по чл. 2 буква г — това се прие по предложението на г. Дзидировъ — само непосредственитѣ участници въ извършването на убийствата и тѣ ще попадатъ подъ амнистията. Въ комисията, обаче, това предложение, което сега прави г. Руневски, не бѣ направено, за да се обсъди, но виждамъ ясно, че тѣлата система на законопроекта за амнистията ще трѣбва да се промѣни, даже първитѣ три члена на законопроекта ставатъ излишни, ако се приеме предложението, което прави г. Руневски.

Нѣкой отъ сговориститѣ: То засѣга и непосредственитѣ извършители.

В. Молловъ (д. ст.): Да, то засѣга и непосредственитѣ извършители. Ясно е, следователно, че не само точка г ще трѣбва да се махне, но и целиятъ чл. 1. Той е съвършено друга система и съвършено друго начало.

И. Руневски (с. д.): Азъ давамъ другъ срокъ, г. Молловъ.

Председателствъ: Има думата народниятъ представителъ г. Славейко Василевъ.

С. Василевъ (д. ст.): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Материята, която ни занимава тукъ, е отъ специално естество. Ние тукъ сме слушатели на онзи дубой, който се води между нашитѣ специалисти прависти. Азъ даже не бихъ взелъ думата, ако снощи тукъ, на тази трибуна, не се яви г. Стралцимаровъ, облеченъ въ шинела на трудовецъ, а къмъ края на своята речъ ние го видѣхме вече въ червената рубашка. — ние по видѣхме съ онази идеология, отъ която неговиятъ другаръ и шефъ г. Сакаровъ се отказваше тукъ, въ присѣдствителото на Цѣлото Народно събрание. Г. Стралцимаровъ каза снощи, че водѣчитѣ-дезертери, които днесъ коватъ козни и предателствуватъ противъ интересутѣ на България чрезъ ония статьи, които се пипатъ въ задграничното издание на „Работнически вестникъ“ и въ задграничното издание на „Земледѣлско знаме“, били само едни изразители, били само теоретичнитѣ, а движението, което стана презъ м. септемврий, сѫ имало почвата въ икономическитѣ условия, въ вихъра на които живѣятъ широкитѣ народни маси. Предъ видъ на туй обаче, че днесъ тѣзи условия още не сѫ уни-

пожени, предъ видъ на това обаче, че новата власт, т. е., властта отъ 9 юний, може да се каже, още не е дала всичко онова, което е готово да даде за подобрене материално го положение на тия широки народни маси, предъ видъ, казвамъ, на всичко туй, трѣбва да приемемъ, че и днесъ тия условия съществуватъ, че и днесъ ние можемъ да бъдемъ подложени на изненади, че и днесъ може-би нашата страна се мигира и, следователно, изненадите не сж изключителни, не сж невѣроятни.

Тукъ г. Страшимировъ докосна и единъ другъ въпросъ; той хвърли страшни обвинения, той хвърли обвинения по-тежки, каквито едва ли нѣкой нашъ вѣнчанъ противникъ би хвърлилъ противъ България. Когато говореше за движенията, той разгледа само еднага страна (на медала, специално за Пловдивския окръгъ. Азъ искамъ тукъ да се установятъ нѣкои работи, защото лично преживѣхъ тия събития. Той каза така: „Небивали престѣпления, г-да! Хора, казва, се извадиха отъ казармигъ, закараха се съ камиони къмъ Сарамбей и тамъ се излаха и обезобраиха.“ Това е една мѣлва. И неговитѣ обвинения отидоха на гърба на властта. Какво стана въ Пловдивския окръгъ? Въ Пловдивския окръгъ щеше да стане много повече, отколкото въ Берковско и Ломско, ако своевременно не бѣха се вземали енергични и планомерни мѣрки и ако тия мѣрки не бѣха се приложили и не бѣха се поддрѣпили отъ населението въ села и градове. Г. Страшимировъ не каза нищо за онова безчестие и за онова страшно престѣпление, което извършиха водачитѣ на Коммунистическата партия въ Брадигово, когато всрѣдъ бѣлтъ денъ убиха началника на участъка, старши стражаръ, който остави три малолѣтни дѣца. Той намъ нищо не ни каза за онова безчовѣчно и жестоко деяние, което извършиха въ Калатларе телеграфопощенски чиновници и учители, водачитѣ на Коммунистическата партия въ това село. А случаятѣ е такъвъ. Когато се изпращахе оръжие за Панагюрище по искането на околийския началникъ, тѣ нападатъ колата, която минава презъ селото и, въ защита на тая кола, подофидерътъ се намира на щиковѣтъ на 15 души. А единъ войникъ е обезобразенъ на сѣщото това мѣсто въ Калатларе. И това става на 13, 14, 16, 18 и 19 септември. Когато въ Мухово се явява кметътъ, запалениятъ фелдфебелъ Марковъ, за да арестува, съгласно заповѣдта, водачитѣ на комуниститѣ Кискиновъ и Ципорковъ, тѣ изваждатъ револверъ и го убиватъ на самото мѣсто, въ прикѣтвнието на жена му и децата му. И когато настѣпва панагюрскиятъ околийски началникъ, членъ на висшия партиенъ съветъ на Радикалната партия, енергичниятъ Таркалановъ, заедно съ поручикъ Христовъ, за да въведатъ редъ, тѣ се намиратъ въ засада и въ продължение на три часа водятъ непосилна борба и даватъ жертви. Първитѣ сведения бѣха че сж паднали седемъ души стражари, офицери и войници, но впоследствие се уясни, че е падналъ само единъ подофидеръ и двама ефрейтори. Когато се прибиратъ телата имъ комуниститѣ нападатъ колата, взематъ телата имъ отъ колата и се гаврятъ съ тѣхъ. Азъ ви посочвамъ само малко факти, за да разберете психологията, която бѣше всѣга тогава въ населението. И ние, властта, впоследствъ не водѣме вече борба съ комуниститѣ, а бѣхме взели всички мѣрки да спасяваме комуниститѣ отъ народния гнѣвъ, който страшно бушуваше въ нашия окръгъ.

Азъ лично ходихъ въ затворитѣ на нѣкои околии въ Пловдивския окръгъ, като Карловската, Станимашката и Панагюрската. Въ Карлово имаше арестувани 35 души учители — нито единъ косъмъ не е падналъ отъ главата на никого. Сѣщото е и въ Станимашка, Панагюрище и т. н. Обаче тамъ, където станаха движенията, въ врѣме на самитѣ движения агентъ-провокатори, преоблечени въ войнички форми, извършиха страшни престѣпления, отъ които и ние сами се възмущаваме. Ние допускаме, че ние пратихте тия агентъ-провокатори въ нашитѣ редове. Тѣй напр. въ „Кършияка“ отива единъ комунистъ вечерно врѣме въ едно училище, когато войницитѣ сѣдѣли, взема щика и наранява седемъ души свои другари, отъ които четири души загинаха, а трима отидоха на лѣчение. Азъ тогава откъсвахъ отъ Пловдивъ и, като се върнахъ, началникътъ на гарнизона, доблестниятъ полковникъ Бакърджиевъ, ми каза: „Азъ участвахъ въ тупрамански боеве, въ битолскиятъ боеве, но никогда не съмъ виждалъ такава страшна картина — на седемъ души български войници се бше разлѣла кръвта въ една стая и тия войници бѣха убити отъ тѣхенъ другаръ комунистъ, преоблеченъ въ войничка форма, въ момента когато спятъ!“

Н. Кемилевъ (д. ст.): Споредъ тѣхъ това е позволено.

Отъ сговориститѣ: Широка, широка амнистия!

С. Василевъ (д. ст.): Въпрѣки всичко това, г-да, може-би моето мнение по въпроса за амнистията да изненада нѣкои наши другари, но азъ съмъ дълбокъ, по чиста съвестъ, да кажа това, въ което азъ съмъ убеденъ и което е необходимо за омиротворението на нашата страна. Азъ отивамъ даже по-нататъкъ отъ онова, което се изнесе тукъ отъ министерската маса. Следъ тѣзи допълнения и поправки, които се внесяхъ въ законопроекта, амнистията действительно взима вече широки размѣри, но азъ бихъ отишълъ и по-нататъкъ, ако, разбира се, това е доказателство, че ще изстъпи онова омиротворение, за което ние всички мечтаемъ: азъ бихъ казалъ да се изтрие всичко, плочата да се изчисти и да започнемъ нашово — разбира се, тази парадоксална идея може би да не се възприеме, но азъ до тамъ отивамъ — стига, обаче, вшвовиците да дадатъ доказателства, че сж се вразумили. Но смѣли азъ видѣхъ тукъ пакъ червената рубашка: Сахаровъ говори едно, Страшимировъ друго, и азъ видѣхъ явна по неговата уста, и видѣхъ онзи страшенъ бѣсъ, който бушува въ тѣхнитѣ души.

П. Алековъ (с. д.): Той вмѣсто да изпише везади, извади очи.

С. Василевъ (д. ст.): И, г-да, ако тая амнистия не засега известни хора, ако при тая амнистия останатъ нѣкои хора въ затворитѣ, ще трѣбва да отидемъ тогава при тѣхъ въ затворитѣ и да имъ кажемъ истинските виновници, за да не бѣдатъ тѣ пуснати. Туй трѣбва да го заявимъ публично, за да го узнаятъ и онѣзи, които се намиратъ около Неготинъ, Нишъ, Зайчаръ, Ниротъ и чакатъ думата на Народното събрание, за които думата „амнистия“ ще бѣде сѣвѣла, ще внесе нова струя въ тѣхния животъ. Ние трѣбва да кажемъ на всички тия хора, че виновници, за да останатъ още нѣкои отъ тѣхъ въ затворитѣ, сж тѣхнитѣ платени защитници, които не умѣятъ какъ да ги защитаватъ и които, изпратени тукъ, въ Народното събрание, да защитаватъ широкитѣ народни маси, лошо вършатъ своята мисия. Г-да! Както азъ, така и много мои другари, които се явяваме като нови сили тукъ, въ Парламента, не сме отъ буржоазнитѣ сръдци, ние сме израстнали въ село, ние сме израстнали изъ широкитѣ народни маси и всички сили, които носимъ въ нашитѣ гърди, ще ги приложимъ за подобрене положението на тия широки народни маси. (Къмъ земледѣлицитѣ и комуниститѣ) Ние ще ви отнемемъ знамето, защото е въ нечисти ръце и защото ние повече спекулирате съ широкитѣ народни маси, отколкото действително да защитавате тѣхнитѣ интереси. (Ръкоплѣскания отъ сговориститѣ) Само ние ще молимъ да ни се даде време, защото когато около тебе души, когато въ съседната ти къща души, когато въ нея има пламакъ, ти не можешъ да се отпаднешъ на творческа работа въ твоята стая, защото можешъ да изгоритъ цѣлъ. Дайте ни нужното спокойствие — и тукъ, (Сочи дѣснаците) и тамъ (Сочи центъра), и въ онѣзи редове (Сочи социалдемократитѣ) има действително съзнателни хора — дайте спокойствие на новата власт, на властта отъ 9 юний и ти ще ви даде доказателства, че интереситѣ на широкитѣ народни маси сж интереси и на тая властъ и ти ще всичката енергия ще ги защитаваш.

Отъ сговориститѣ: Браво! (Ръкоплѣскания)

С. Василевъ (д. ст.): Въ заключение — защото г. Бръшляновъ снощи ми разправяше какво знаея модерно ораторство, че това значило да се говори кратко, ясно и изчерпателно (Смѣхъ) — поддржамъ предложението на г. Руневски и съмъ за една широка амнистия. (Бурни ръкоплѣскания отъ сговориститѣ и социалдемократитѣ. Глътка)

Председателъ: Моля, тишина, г-да!
Има думата народниятъ представителъ г. д-ръ Петъръ Джидровъ.

Д-ръ П. Джидровъ (с. д.): (Отъ трибунала) Г. г. народни председатели! Следъ речта на г. Славеико Василевъ, който ви даде картина на жестокости, но и голѣмо милосърдие предъ коледнитѣ празници, азъ считамъ, че за милосърдие не трѣбва да приказваме.

Азъ взехъ думата да обрна вниманието на почитаемото народно представителство, първо, върху погрѣшитѣ схващания на г. Молловъ спрѣмо предложението на г. Руневски. Ако приемете предложението на г. Руневски, чл. 1

отъ законопроекта не става излизанъ, защото чл. 1 отъ законопроекта визира въобще кои престъпления и отъ каква дата, съ какъвъ срокъ се амнистиратъ. То е широко постановление. Не се касае тамъ само до метежи. Чл. 1 запазва своята сила, защото иска да даде всеобщо решение и на престъпления, вършени отъ 1921 г. насамъ, съ определенъ характеръ. Само това като се посочи, ще се разбере, че г. Молловъ или не е разбралъ, или не е чулъ добре предложението на г. Руневски или неправилно го схваща.

Второ, г. Молловъ каза, че по този начинъ съ това предложението се амнистиратъ всички деяния. Г. г. народни представители! Това е една грѣшка. Нѣмаме намѣрението да амнистираме всички деяния въ единъ мащабъ и малкъ периодъ отъ време, защото и законопроектът за амнистията нѣма такова намѣрението. Казано е, че се амнистиратъ всички престъпни деяния, извършени чрезъ и въ връзка съ метежитѣ. Какво амнистирате вие? Вие амнистирате много по широко, но амнистирате тоже и тѣзи престъпления. Спорътъ остава значи, само за известна категория престъпления. Вие не амнистирате извършени убийства при престрелки, при ожесточение, при тази картина, която ни се нарисова отъ г. Славейко Василевъ, при едно доказано вече положение, че не можете да намѣрите престъпника, убиеца. Защото при тѣзи масови престъпления, г. г. народни представители, индивидуална отговорност нѣма — мъчно може да се констатира. И тази особеност при масовитѣ престъпления ни кара да искаме отъ васъ да опростите всички престъпления, които сж извършени чрезъ метежитѣ и въ връзка съ метежитѣ и за единъ периодъ отъ време, презъ което сж траили метежитѣ, на за повече.

Буква „г“ отъ чл. 2 става излишна. Тя е асикъ непотрѣбна, защото съ тази буква „г“ именно това се преследва — да не се амнистиратъ убийцитѣ. Г. г. народни представители! Убийството не се амнистира, убийството не е целъ въ метежа — главното престъпление е метежитѣ. Убийствата и дружитѣ престъпления, които могатъ да бъдатъ по-големи по квалификация отъ самия метежъ, сж последици, неслучайни послѣдствия на голѣмото или важно престъпление — метежитѣ — което ние тукъ визираме. И ако ние сме убедени, че не можемъ да намѣримъ непосредственитѣ не, но действителнитѣ убийци — защото въ масата не могатъ да се дирятъ — азъ мисля, че въ такъвъ случай предложението на г. Руневски, което обхваща всички деяния въ краткия срокъ, когато се развиха метежитѣ — деяния свързани само съ метежитѣ, не повече, или извършени чрезъ метежитѣ, чрезъ това престъпление — азъ мисля, г. г. народни представители, че това предложение на г. Руневски отговаря на чувството на българския народъ. Разбира се, съ него се изключва користа, изключва се изнасяването. Върху това се говори, то е подчертано въ самото предложението — нѣма казано да се смисламъ.

Предложението, което се прави отъ г. министра, бѣше тоже пакъ единъ компромисъ. Имаше стремението въ комисията да се направи нѣкакво въ това направление. Г. министърътъ имаше всичкото разположение да приеме това предложение — касаеше се, само да се намѣри единъ по-удобенъ текстъ. Ние, ползувайки се отъ желанието да се постигне компромисъ намѣрихме този текстъ, който ви се прочете: да не се амнистиратъ само ония, които сж участвували непосредствено въ извършването на убийство, грабежъ или изнасилване. Но азъ трѣбва да призная, че и този текстъ може да донесе спѣнки, особено когато се касае до убийство при масово нахлѣване срещу противния лагеръ, когато има масово преследване на метежници въ единъ секторъ където действуватъ много хора и където убийството е извършено отъ единъ — двама, но действуватъ 60—70 души. Има присѣда на съдъ, който е осѣдилъ 60—70 души за извършване на едно убийство.

Г. г. народни представители! Нека бъдемъ строги, но нека бъдемъ и справедливи. Това ние се помъчихме да възложимъ, доколкото силитѣ ни позволяватъ, пакъ чрезъ компромисъ, въ единъ вече гласуванъ законъ. Сега ни остава да бъдемъ милосърдни, защото въ дѣното на милосърдието винаги има една висша справедливостъ. И азъ моля народното представителство да приеме предложението на г. Руневски като е убедено, че съ това нѣма да се нахвърнятъ никакъвъ престижъ на властѣта и нѣма да се нахвърнятъ принципитѣ на правото и държавнитѣ интереси.

В. Молловъ (д. сл.): Внасяте го на трето четене безъ въ комисията да се е гласувало. Грѣшка нѣма, но вие отпѣнявате и отпѣнявате чл. 1. Азъ говоря като законодаецъ, а вие правите своята проповѣдь. Това е друго.

И. Руневски (с. д.): Не е проповѣдь. Вие винаги подо-
зирате. Ние само допълваме.

В. Молловъ (д. сл.): Приемамъ, но не може така.

Председателъ: Има думала г. Иванъ Петровъ.

И. Петровъ (д. сл.): Г. г. народни представители! Азъ се противопоставямъ най-енергично на предложението на г. Руневски и поддържамъ това, което предлагатъ г. министърътъ, относително извършени убийства по време на метежитѣ и по поводъ на тѣхъ, т. е. да бъдатъ изключени отъ амнистията онези, които сж непосредствени извършители. Азъ, г-да, съмъ изменадакъ отъ туй, което става въ нашата Камара, и се страхувамъ, когато говоримъ все за чувствата на народа, да не би ние, които познаваме, мисля, достатъчно този народъ, вмѣсто да успокоемъ тѣзи чувства, да ги озлобимъ. Азъ бѣхъ изменадакъ отъ декларацията на г. Славейко Василевъ.

Д-ръ П. Джидровъ (с. д.): Тя е сърдечна.

И. Петровъ (с. д.): Той, като синъ на този народъ, като синъ на селото, излѣзе и поддържи предложението на г. Руневски. Позволете ми, г-да, и мене, като синъ на селото, който съмъ въ непрекъснатъ контактъ съ селската маса и толкова съмъ селянинъ, колкото е и нашиятъ селянинъ, да ви кажа: за честѣта на нашия селянинъ, недейте го прави съучастникъ на едно дѣло, което се иска да се извърши тукъ. Нашиятъ селянинъ, въпрѣки демагогията отъ 4—5 години, въпрѣки това, че се подаде малко нѣщо на едно хищничество — той става жертва на единъ мръсенъ, корумпирующъ, развращаващъ режимъ — винаги се е гнусилъ отъ убийството, г-да. Азъ бѣхъ въ една метежническа околия и знамъ какъ тамъ се посрещатъ убийството на единъ войникъ. Говори се за схватка, станала между войската и тѣлпата. Но кажете ми, г-да, за такива случаи: войскава частъ, войници, изпѣлили своя дългъ, полегнали назадъ, устройва имъ се засада и пада войникъ, неговитѣ физически убийци сж намѣрени, пратени сж въ затвора; трѣбва ли ние сега да имъ дадемъ амнистия, за да отидатъ по своитѣ домове? Г-да! Не забравяйте едно нѣщо — че амнистията има възпитателно значение. Утре, когато ще повижаме тѣзи войници нашо да изпълнятъ своя дългъ, азъ питамъ: спомнете за прѣснатата кръвъ на тѣхния приятель, чийто убиецъ е останалъ ненаказанъ, нѣма ли да остане прѣсенъ въ тѣхната ламетъ? И питамъ ви: дали тѣ ще отидатъ тогава да изпълнятъ своя дългъ? Г-да! Всички съображения, които се излагаха тукъ, заслужаватъ уважение, но ние трѣбва да излизаме отъ една целесъобразностъ въ тази амнистия. Въ нея трѣбва да виждаме единъ държавнически актъ съ възпитателно значение. Г-да! Не е забравено още това, което стана. Ако нѣкои хора, провинили по чл. 247 алинея първа и втора, заслужаватъ амнистия, нека дадатъ доказателства, че сж се разкаjali. Азъ се считамъ и се чудя, какъ г. Славейко Василевъ, къмъ когото лично питая уважение, който ни нарисова картини изъ онези мѣста, който, както каза, вижда червени рубашки въ залѣнитѣ уста на единъ нашъ колега — дошълъ тукъ още съ онези духъ, който е развращавалъ маситѣ — азъ се чудя, повтарямъ, какъ г. Славейко Василевъ, който отъ трибунала ни обрисова картината въ Пловдивъ, дойде до противно заключение — да приеме, че било намерено да се даде тая амнистия. За кого? За явни престъпници, за тѣзи, които още стиватъ да развращаватъ, за тѣзи, които извършиха убийства — да ги пустиемъ, за да почнатъ нашо. Самъ азъ ще кажа, че има такива случаи, за които говори г. Руневски. Но мнозина отъ тия, които отидоха да убиятъ, отидоха съ желанието да се харесатъ на властѣта: тѣ мислѣха, че Стамболийския ще се наложи и чекаха да излѣзатъ голѣми бабайити, голѣми герои на предницѣта власт.

Ето защо азъ считамъ, че това изменение, което ни прочете г. министърътъ на правосъдието, не засѣга онези, които не сж непосредствени извършители, т. е. тѣзи, които сж били въ тѣлпата, но не сж непосредствени извършители. Такива хора заслужаватъ да бъдатъ амнистирани, а онези, които ние не виждаме още да сж се разкаjali, онези, които още се заканватъ, тѣ не заслужаватъ амнистия. Ще ви кажа, че азъ имахъ случай да говоря съ привърженици на дружбакия режимъ, осѣдени, дори по на 10—12 години затворъ, които ми казаха: „Ще дойде пакъ нашето време, нашиятъ пѣтель ще пролѣзъ пакъ.“ Да не забравя, че този пътъ тукъ ние не раздаваме милостъ, а вършимъ единъ държавнически актъ, който се подчерта отъ мнозина оратори. Да дадемъ амнистия, но

да я дадемъ въ границата на една политическа целесъобразностъ, защото, иначе, вмѣсто да успокоимъ духоветъ, страхувамъ се да не създадемъ нови условия за едни по-печални резултати отъ тѣзи, за които говоримъ, че видѣхме напоследѣкъ въ нашата действителностъ. (Ржкоплѣскания отъ сговориститѣ)

Г. Пѣвъ (д. сг.): Г. Председателю! Съгласно правилника, на трето четене не могатъ да ставатъ дебати.

Председатель: Г. Пѣвъ! Нищо подобно нѣма въ правилника. По този въпросъ Народното събрание вече взе едно становище и нѣма защо отново да се повръщаме къмъ него.

Има думата народниятъ представителъ г. Стоявъ Никифоровъ, когото моля да се изкаже накратко.

С. Никифоровъ (д. сг.): Азъ ще се изкажа много накратко.

Г. г. народни представители! Не отъ съображение на великодушие, а отъ съображение на истинска и виста справедливостъ азъ съмъ направилъ едно специално предложение до бюрото на Камарата, което обхваща предложението на г. Руневски и бихъ ви молилъ да се съгласите да се намѣри модусъ да се даде една милостъ, една справедливостъ, главно затуй, г. г. народни представители, защото има една категория метежници, които днесъ сж въ затворитѣ, чиято сѣдба е тежка не поради друго, а поради това, че тя е резултатъ на едно противоречие въ наказателната наука. Г. г. народни представители! Специфичниятъ случай въ гр. Ловечъ е много знаменателенъ. Пр. Ловечъ въ продължение на три дни се обсажда, атакува се отъ дружбаши и се даватъ жертви. Физическитѣ дейци за убийствата, извършени надъ ловчански граждани, не сж известни; не можеха да бъдатъ открити нито дри предарителното следствие, нито чри сѣдебното дирене. Сѣдътъ сж присѣда призна за виновни и осѣди всичкитѣ обвиняеми, 93 души, по чл. 247, алинея първа отъ наказателния законъ. Сѣдътъ се ржководи отъ онова противоречие, което съществува въ углавната наука и което противоречие Фойнишки въ Русия и фонъ Листъ въ Германия отричатъ, като не признаватъ колективната вина. Самъ Наполеонъ въ знаменититѣ негови исторически думи е казалъ навремето: „Le crime collectif n'engage personne.“ Върѣки това, обаче, по силата на една касационна практика у насъ, Ловчанскитѣ окръженъ сѣдъ призна за виновни въ тритѣ убийства, извършени надъ ловчански граждани, всички обвиняеми, 93 души, а ги осѣди като съучастници по теорията на съавторството по чл. 51 отъ наказателния законъ.

Г. г. народни представители! Азъ не шедирамъ да бъдете великодушни къмъ тѣзи метежници, но шедирамъ оная кауза въ смисълъ, че тѣхната вина за престѣпленieto, по което тѣ сж осѣдени, не е доказана. Тукъ вие имате едно положение, което ще тежи на съвестта на сѣднитѣ, едно положение, което ще тежи на съвестта на народното представителство. Представете си, г-да, една алтернатива въ смисълъ: ако истинскитѣ убийци, двамати или тримата души физически дейци, не сж днесъ въ затвора, а тамъ стоятъ 93 души, които не сж извършили убийство, или действително това е една голѣма тежестъ на съвестта? Тѣзи 93 души, които не сж организатори, които не сж началници на бойни ядра, но сж признали за виновни поради противоречието въ наказателната наука, заслужаватъ действително справедливостъ, заслужаватъ амнистия, защото, защото тѣхнитѣ другари, по силата на този законопроектъ, се амнистиратъ, а тѣ, по силата на това противоречие въ наказателната наука, нѣма да бъдатъ амнистирани. Азъ ви моля прочее, моля и г. министра на правосѣдието да намѣри една подходяща редакция. Ако редакцията на г. Руневски е много обща и може би ще засегне и истинскитѣ физически дейци, които въ никой случай, обаче, не трѣбва да бъдатъ засегнати отъ амнистията.

А. Буровъ (д. сг.): Ще ги засегне.

С. Никифоровъ (д. сг.): ... да промѣни редакцията, да нагоди въобще този членъ така, што тѣзи метежници въ Ловчанско и други каквито има, ако се ее лѣжа, въ Самоковско, които сж жертви на това противоречие въ наказателната наука, да бъдатъ амнистирани отъ народното представителство. (Ржкоплѣскания отъ социалдемократитѣ).

Председатель: Г. г. народни представители! Пожеже нѣма другъ записанъ, давамъ думата на п. докладчикъ, следъ което ще пристъпимъ къмъ гласуване.

Н. Пждаревъ (д. сг.): Права предложението това ново предложение да бъде пратено на комисията. Така инцидентно не може да се разисква.

Председатель: То е разисквано въ комисията.

Н. Пждаревъ (д. сг.): Това предложението не е разисквано.

Председатель: Моля, разисквано е, защото се бавихме до 12 ч. Тѣзи предложения сж разисквани. Г. Никифоровъ говори въ комисията сжщото.

Н. Пждаревъ (д. сг.): Не може така инцидентно да се внася сжществена промѣна.

Председатель: Не е инцидентно. Разисква се въ комисията, азъ бѣхъ тамъ.

Р. Маджаровъ (д. сг.): Толковъ по-зле.

Н. Пждаревъ (д. сг.): Трѣбва да се обясни отъ докладчикъ, че е разисквано.

Председатель: Да, разисквано е. И г. Джидровъ, и г. Никифоровъ, и всички други членове на комисията, и г. г. народни представители, които не сж членове на комисията, се изказаха въ нея по това предложението.

Докладчикъ В. Георгиевъ (д. сг.): Г. г. народни представители! Съ въпроса за амнистията на оная, които сж извършили убийства, комисията се занима, но не се съгласи да ги амнистира по следнитѣ съображения. Макаръ ние въ чл. 2 отъ този законъ да правимъ изключение за онѣзи, които нѣма да се амнистиратъ, въ сжщностъ предъ сѣдилищата виновнитѣ сж подведени подъ отговорностъ, безъ да бъдатъ тѣ квалифицирани като членове на градски, окръжни или околийски бюра, безъ да бъдатъ квалифицирани въобще какво участие сж взели, а чисто и просто сж подведени подъ отговорностъ. И върѣки тѣзи ограничения, които ние правимъ, ще бъдатъ амнистирани почти всички, които сж подведени подъ този чл. 99 и др.

Второ. По чл. 247 отъ наказателния законъ, за убийство, сжщо така има подведени, безъ да бъдатъ тѣ изброени като членове на централни, окръжни или околийски бюра. И щомъ се приеме да се амнистиратъ ...

И. Руневски (с. д.): Не е вѣрно! Моля Ви бъдете добросъвестни! Азъ правя допълнение къмъ чл. 1; следва чл. 2, въ който сж предвидени изключенията, за които говорите — за водители, водачи, организатори.

Докладчикъ В. Георгиевъ (д. сг.): Сѣдилищата не сж знаели, че ние ще правимъ тѣзи изключения и сж ги подвели подъ отговорностъ по чл. 247.

И. Руневски (с. д.): Моля, недейте възпачава недобросъвестно моето предложение.

Председатель: Г. Руневски! За недобросъвестностъ и дума не може да става. Може да става дума за криво разбиране. Моля, избѣгвайте обиднитѣ изрази.

Докладчикъ В. Георгиевъ (д. сг.): Азъ казвамъ, г-да, че сѣдилищата, когато сж привлѣкли подъ отговорностъ виновнитѣ, не сж знаели, че сж членове на градски, околийски и централни бюра или че сж членове на акционни комитети; привлѣкли сж ги чисто и просто по чл. 247. И щомъ сега искате да амнистирате виновнитѣ по чл. 247, то значи воняки ще бъдатъ амнистирани. Ето защо комисията не може това и смѣта, че сж направената поправка въ буква „г“ би могло да се постигне нѣщо и въ това отношение. Но ако вие турите това въ чл. 1, тогава нѣма да останатъ и петъ души, въ затвора. Ако така сж мислили всички въ комисията, тогава нѣмаше нужда отъ закона. И затова комисията не се е съгласила съ това.

Председатель: Има думата г. министърътъ на правосѣдието.

Министъръ Я. Стоенчевъ: Г. г. народни представители! И вчера не само азъ, но и други казаха, че амнистията,

когато се дава, тя се дава не само да задоволи чувството на милосърдие, но и да оправдае моралните разбирания на един народ и да осигури защитата на държавата. Щом имаме това пред вид, аз не мога да се съглася с предложението на г. Руневски. Аз може да съм много по-милосърден от него. Мене може да ми се ще да дам много по-голяма амнистия, отколкото той иска да се даде, ако бях депутат, на негово място, но когато седя тук, на тази маса, и отговарям за тази държава, аз трябва да държа сметка за нея (Ръководствения отговорител), за да не получавам сетне онъзи упреци, които вчера тук се хвърлиха, макар и коевено, към ония, които много даваха амнистия и въараха вълка във копарата. Тъй както е редактирано предложението на г. Руневски, то освобождава от отговорност всички убийци, които са извършили убийство с користен или пък с изнасилване. Аз се намирам при следното положение: тук са войниците, тук са метежниците; едините са повикани да защитават държавата, другите да я атакуват. От мен се иска сега да дам право на метежниците да убиват тъзи, които ще защитават държавата. Аз не мога да направя това, г-да! (Ръководствения отговорител) Как може г. Руневски или който и да е от вашата срѣда, когато някой насочи револвер срещу мене и аз насочвам, как може да искате първият да бъде амнистиран, а аз да бъда съден? Елементарният човѣшки закон не позволява това, и още повече държавните нужди и правото на държавата да се самосъхранява не позволяват това. По тоя начин ние бихме отишли до там, че всички, които утре ще прагнем да защитават държавата, да ни кажат: „Не можем, не желаем, защото ще позволите на тъзи, които убиваха да бъдат на свобода“ (Ръководствения отговорител) Аз като отговорник на това място, не мога да приема такава отговорност. Ако аз бях на вашето място, за моята политика за пред хората можех да минирам министра на правосъдието, да поставя това или онова на трето четене, за да мога да постигна своите цели. Аз съмтам, че това не е много хубаво. А и вчера пригазваха от там (Сочи левицата), че на трето четене не бива да стават съществени промени във законите.

И. Руневски (с. д.): Г. министре! Аз исках да направя предложението си още вчера — г. председателю е свидетел. Аз заявих, че моето предложение е съществено.

Председателю: Така е.

И. Руневски (с. д.): Аз нямам намърение — и недейте подсъзира — че искам да правя агитация. Аз два дни се борих във комисията за тази работа и молих да се намъри някаква редакция, но вие отблъснахте всичко по линия на творумъ.

Министър Я. Стоенчевъ: Аз днес бях във комисията от 9 ч., слушах всички и ги молих да намърят най-хубавата и най-добрата редакция, за да облекчим съдбата на тъзи, които, като са участвували в метежитѣ, при които има извършени убийства, но са вземали непосредствено участие във убийствата. Г. Руневски беше там и можеше да даде своето предложение. Аз исках да го видя какво е, но той не ми го даде. Днес, във този момент вие искате изеднаж да преобърнете цѣлия законъ наопаки. Аз не мога да приема това. Аз ще воя, г-да, онова, съ което утре ще ме качите, че съм бил жесток или не знам какъ — приемам да го воя — но аз трябва да защита държавата. При това положение, тъй както е редактирана тази нова прибавка на г. Руневски, аз не мога да я приема и ще моля да се приеме члѣта тъй както е.

Върно е, че при това положение буква „д“ като че ли става някакъ безпредметна. По тая буква се амнистират тъзи, които не са участвували непосредствено във убийствата. Въ комисията бѣха и г. Джидровъ, и всички добри юристи и разсъждавахе тъй — аз искам тъзи разсъждения да се запазят. Ние амнистираме метежитѣ, които са станали; при тъзи метежи са станали и убийства: тъзи лица, които непосредствено са извършили убийства, или които са участвували във тъзи убийства, не могат да бъдат амнистирани, но другите трябва да бъдат амнистирани. Въ буква „д“, която искам да остане, ние даваме едно указание на съдилищата въ смисълъ, че ако има такива хора, които не са участвували непосредствено във убийствата да не ги съдятъ за убийство, а

за метежитѣ, въ които са участвували, да ги амнистиратъ. Това е значението на буква „д“ и аз не виждамъ безсмислеността ѝ. Тя е едно указание, за да помогне на съдилищата да вършатъ правилно своята работа, както тѣкои съдилища са я извършили вече. За да поясня своята мисълъ, аз ще ви цитирамъ два случая. Единиятъ отъ тѣх е въ Бургазъ — бунта при Каялий. Убити са отъ метежниците един офицеръ и двама войници. Привлечени бѣха за убийство 80 и няколко души. Съдътъ осъди 8 души, а другите оправда. Въ Ловечъ имаме обратното: отъ 93 участници — и тамъ са станали убийства — 75-тѣ бѣха осъдени. Сега, Касационниятъ съдъ, който ще разглежда това, като има предъ видъ тази амнистия, ще може да поправи тази грѣшка и да пусне тъзи хора, като намъри кои са били съ пушки и кои са стреляли — а тѣ се знаят, тѣ са известни — тѣх да накаже. Это редактиранията които сме влагали въ смисъла на буква „д“ отъ чл. 2.

При тъзи данни и при тия пояснения, които дадохъ, аз ще моля Народноото събрание да гласува закона, както е председателят (Ръководствения отговорител).

И. Руневски (с. д.): Г-нъ министре! За пояснение искамъ да задамъ единъ въпросъ. Има убийства, обаче има и тѣлесни повреди. Ако е извършена само тѣлесна повреда, посредствено или непосредствено, дайте едно обяснение, за да знае съдътъ какъ да прилага тази амнистия.

И. Петровъ (д. ст.): Тогаво остава да се каже въ закона отдѣлно за всеки конкретенъ случай.

Председателю: Г. г. народни представители! Ще поставя на гласуване предложението на г. Руневски, съ което г. министрътъ на правосъдието не е съгласенъ. Ония отъ васъ, които приематъ предложението на г. Руневски, както се прочете, моля, да вдигнатъ ръка. Мнѣшество, Събранието не приема.

Сътамъ, че става излишно гласуването на предложенията на г. г. Стоянъ Никифоровъ и Тодоръ Страшимировъ, които са въ същата смисълъ съ предложението на г. Руневски.

Министъръ Я. Стоенчевъ: Гласувайте ги.

Председателю: Ония народни представители, които приематъ предложението на г. Никифоровъ, да се даде амнистия за лицата, които са извършили убийства презъ време на бунтоветѣ, моля, да вдигнатъ ръка. Мнѣшество, Събранието не приема.

Излишно става да се гласува предложението на народния представител г. Страшимировъ, което се отнася за същото.

Министъръ Я. Стоенчевъ: Гласувайте го.

Председателю: Ония народни представители, които приематъ предложението на г. Страшимировъ да се амнистиратъ и лицата, които са извършили убийства презъ време на метежитѣ, моля да вдигнатъ ръка. Мнѣшество, Събранието не приема.

Има предложение отъ г. министра на правосъдието, буква „д“ въ чл. 2 да се редактира така: (Чете) „Ония, които при извършване на престѣпленията, предвидени въ чл. 1 п. п. 1, 2 и 3, непосредствено са участвували въ извършването на убийство, грабежъ или изнасилване (чл. 220 отъ наказателния законъ)“.

Ония народни представители, които приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ ръка. Мнѣшество, Събранието не приема.

Къмъ същия члѣтъ има предложение отъ народния представител г. Георги Косовски въ смисълъ: (Чете) „Къмъ чл. 2 отъ законопроекта за амнистията да се прибави буква „д“: Дава се амнистия за всички деяния, извършени по поводъ и въ връзка съ събитията и метежитѣ отъ 9 юний, на всички участници въ тѣхъ, включая и омиачитѣ на властта, до тая дата, съ изключение за убийство, грабежъ или изнасилване (чл. 220 отъ наказателния законъ)“.

Ония народни представители, които приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ ръка. Мнѣшество, Събранието не приема.

Къмъ същия чл. 2 има предложение отъ народния представител г. Тодоръ Страшимировъ: (Чете) „Чл. 2 взема следния окончателенъ текстъ: отъ тая амнистия се изключватъ омиачитѣ участници въ метежитѣ, които са извършили грабежъ или изнасилване (чл. 220 отъ наказателния законъ)“.

Ония народни представители, които приемат това предложение, моля, да вдигнат ръка. Меншество, Събраниято не приема.

Има думата народният представител г. Христо Мирски.

Х. Мирски (д. ст): Моля г. министъра на правосъдието да даде едно малко разяснение.

Аз съм привърженик на това, че когато се пише закон, да се пише така, че да не остава съмнение у ония, които ще го прилагат. Затуй първо, понеже думата „непълнолѣтни“, която се употребява въ чл. 2, не е ясна, нека тукъ въ дневниците, да бъде записано кое непълнолѣтне се разбира. Съгласно чл. 99 отъ закона за лицата, пълнолѣтието почва отъ 21 година, а пъкъ, съгласно чл. 539 отъ наказателния законъ, пълнолѣтието започва отъ навършването на 17-годишна възраст. Дали искате амнистия за тѣзи, които сж на 17 години, или за онѣзи, които сж на 21 година?

Второ, за да нѣма съмнение, нека се каже — защото има педанти съдии, които ще могатъ да разбератъ — какво се разбира подъ думитѣ „до 31 декемврий 1923 г.“ Да се смѣта включително 31 декемврий 1923 г.

После, предъ видъ на това, че въ п. „в“ отъ чл. 2 е казано: „Вземитѣ участие въ престѣпленията, предвидени въ чл. 1 п. п. 1, 2 и 3, членове на централнитѣ, окръжнитѣ, околийскитѣ и градскитѣ партийни управления“, се изключватъ отъ амнистията, бихъ желалъ да зная когато ще се прилага този законъ, какво ще стане по отношение на онѣзи свършени дѣла, като тѣзи въ Варненския окръгъ, когато при разглеждането на тѣзи дѣла, нито отъ съдебния следователъ, нито отъ прокурора, нито при съдебното дирене е било взето предъ видъ туй обстоятелство, дали извѣстно лице е било членъ въ управителното тѣло на дадена организация или не. Дали ще се пристѣпи къмъ съдебна ревизия, съдебна анкета или тѣхъ нѣма да ги засегне настоящиятъ законъ и ще бждатъ направо амнистирани? Запитахъ въ комисията, и членоветѣ въ комисията заставаха на различни становища. Единитѣ казватъ, че трѣбва да се пристѣпи къмъ съдебна анкета, другитѣ — да се направи една административна анкета, да се види дали лицето е членъ на управителното тѣло на една или друга организация, а трети — понеже въпросътъ съ тѣхъ веднажъ е ликвидиралъ и не ще може да се види дали лицето е членъ, или не, амнистията да го засегне. Ако се остави въпросътъ така, ще произведе едно неравенство: всички лица, членове на управителни тѣла, за които има издадена присяда, въ която не е указано, че тѣ сж членове на тѣзи управителни тѣла, ще бждатъ амнистирани, а всички ония лица, дѣлата на които не сж свършени и които сж били членове на управителни тѣла, ще подпадатъ подъ ударитѣ на чл. 2.

Председателъ: Има думата г. министърътъ на правосъдието.

Министъръ Я. Стоенчевъ: Ние уреждаме една утѣвна материя и затова не можемъ да вземемъ освенъ понятията на утѣвното право: непълнолѣтието, съгласно наказателния законъ, се разбира до навършването на 17-годишна възраст.

Относно датата „до 31 декемврий“ е толкова ясно, че се разбира включително и този денъ.

По третия въпросъ. Азъ не зная дали съществуватъ случаи, които визира г. Мирски.

Х. Мирски (д. ст): Въ Варненски окръгъ всички дѣла сж свършени.

Министъръ Я. Стоенчевъ: Но азъ зная едно — че въ всички следствени дѣла има разграничение: на подбудители на участници и на организатори. Всѣкжде е известно дали лицето е било органъ на властта или не, или пъкъ дали е било членъ на нѣкакво управително тѣло, което се визира отъ закона. Ако има какъва отдѣлни случаи, мене ми се струва, че за тѣхъ ще трѣбва да се поиска ревизия на процеса, защото по другъ начинъ азъ не виждамъ какъ ще може да се отмѣни една издадена присяда.

Р. Маджаровъ (д. ст): Законна присяда.

Министъръ Я. Стоенчевъ: Да. — Така схващамъ азъ въпросъ. Ако биха сж дѣлицата схващали различно въпроса —

дълженъ съмъ да направя тази резерва — и се яви противоречие въ решенията имъ, тогава ще сезираме Касацонния съдъ, който ще даде своето мнение, както това урежда законътъ за устройството на съдилищата.

Председателъ: Къмъ чл. 4 има направено предложение отъ г. Тодоръ Страшимировъ въ смисълъ, къмъ чл. 4 да се прибави следната втора алинея: (Чете) „Изключватъ се отъ тази амнистия лицата, които сж извършили:

„1. Убийства надъ арестувани, надъ предали се или заловени метежници и надъ жени и деца, извършени не въ сражение;

„2. Изнасилване и грабежи;

„3. Опожарявания на отдѣлни постройки или части отъ селища, които сж ставали следъ напускането имъ отъ метежницитѣ, или пленяването на последнитѣ“.

Моля ония отъ васъ, които приематъ това предложение на г. Страшимирова, да вдигнатъ ръка. Меншество, Събраниято не приема.

Къмъ сѣщиятъ чл. 4 има направено предложение отъ г. Крумъ Славовъ въ смисълъ: (Чете) „Да се прибавятъ къмъ чл. 4 думитѣ „съ изключение на ония престѣпления, които сж извършени съ користъ и прѣстѣпленieto „изнасилване“ (чл. 220 отъ наказателния законъ)“.

Има думата г. Славовъ, за да обоснове предложението си.

К. Славовъ (с. д): Г. г. народни представители! Имайте предъ видъ следното нѣщо. Азъ изхождамъ отъ това, което каза г. министърътъ на правосъдието. Когато се амнистиратъ всички престѣпни деяния по чл. 1, извършени до 31 декемврий 1923 г., азъ ви обръщамъ вниманието на следното: тукъ се обхващатъ, както и г. министърътъ каза отъ една страна, отбранителитѣ на държавата, отъ друга страна, нападателитѣ бунтовници. При сблъскване, при сбиване ставатъ убийства и пр. Но може да имате случаи, когато презъ този периодъ, даже бихъ казалъ около самитѣ тия събития — метежитѣ — има извършени престѣпления може би отъ едната и отъ другата страна и да дадете амнистия, както е текстътъ на законопроекта, и на едната и на другата страна за ония престѣпления, които сж извършени съ користна целъ, или пъкъ за извършено изнасилване. Конкретно: единъ метежникъ, ако е извършилъ изнасилване, той не се опрошава както е редакцията на чл. 4. Едно свършено случайно изнасилване или едно престѣпление извършено съ користна целъ случайно въ този периодъ около метежитѣ — но не непосредствено — безспорно, не може да даде за резултатъ парирането акцията на метежницитѣ. Ще ви тосоча само единъ примѣръ съ две телефонистки въ София: — той е известенъ, мисля, на всички г. г. министри — като сж патували по улицата съ редовни открити листовѣ следъ дежурството си, биватъ заловени отъ двама войника, отъ двама души обтечени въ войнишка униформа, и отведени вмѣсто въ участъка, на края на града и обезчестени. Самата властъ развеждаше тѣзи две госпожици отъ казарма въ казарма, за да могатъ да познаятъ войницитѣ. Е добре, това престѣпление се амнистира по чл. 4.

Х. Манфовъ (д. ст): Това не е въ връзка съ чл. 4.

Докладчикъ В. Георгиевъ (д. ст): Изнасилванията не се амнистиратъ.

К. Славовъ (с. д): Но това изнасилване е извършено въ тѣзи дни, въ време на метежитѣ.

Докладчикъ В. Георгиевъ (д. ст): Този случай не подпада въ чл. 1.

К. Кънчевъ (д. ст): Тоя случай не подпада тукъ, не е въ връзка.

К. Славовъ (с. д): Е добре, ако това не подпада, ако не е въ връзка, примете това положение. Въ всѣки случай, ако се приеме туй положение — да се изключатъ отъ амнистията користнитѣ престѣпления и изнасилванията — това ще вреди ли нѣкому ще се уроня ли нашиятъ престижъ, ще изложимъ ли правителството или себе си? Не. Съ това положение, мисля, че не ще увредимъ нито на себе си, нито на властта; напротивъ, съ него ще отбегнемъ едно евентуално тълкуване въ наша вреда. Ето защо азъ апелiramъ къмъ г. министъра на правосъдието да приеме това мое предложение.

Председателъ: Има думата г. министърът на правосъдието да каже приема ли или не предложението на г. Славовъ.

Министъръ Я. Стоянчевъ: Не го приемамъ.

Председателъ: Моля ония отъ васъ, които сж съгласни съ предложението на народния представител г. Крумъ Славовъ, което не се приема отъ г. министра, да вдигнатъ ръка. Множество, Събранието приема.

Г. г. народни представители! По чл. 6 има предложението отъ г. министра въ смисълъ: (Чете) „Въ чл. 6 следъ думитъ „17 октомврий 1922 г.“ да се прибавятъ думитъ „закона за съдене министритъ отъ 13 февруарий 1923 г.“

П. Деневъ (д. ст.): Има друго предложение, което е генерално — то е за премахването на чл. 6.

Председателъ: Ще гласуваме и него.

П. Деневъ (д. ст.): Тръбва да се сложи по-напредъ то на гласуване.

Председателъ: Добре. По-напредъ ще постави на гласуване предложението на г. Денева, въ смисълъ да се изхвърли чл. 6 отъ законопроекта за амнистията.

П. Деневъ (д. ст.): Искамъ думата.

Председателъ: Имате думата.

П. Деневъ (д. ст.): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Както добре знаете, дебатираният чл. 6 въ първоначалния текстъ на законопроекта за амнистията липсваше, а се прибави отъ комисията при второто четене на законопроекта. И това не е станало случайно. Такъв текстъ първоначално липсваше, затуй защото мотивитъ, поради които се внесе законопроекта за амнистията, бѣха съвършено различни отъ ония, които могатъ да служатъ като мотиви за амнистия на тѣхъ нареченитъ шумени затворници.

Г. г. народни представители! Ние виждаме, че въ мотивите къмъ законопроекта г. министърът на правосъдието констатира, че (Чете) „Политическиятъ и общественъ животъ презъ последнитъ години се развиваше така-чужденор-мално, че създаде редъ събития, въ които бѣха замѣсени много лица. Между тѣхъ има много тежко нарушени сжществующитъ въ държавата закони, но има мнозина, които сж били увлѣчени и сж станали жертва за постигане на чужди цели“, и моля да се извърши единъ актъ на справедливостъ, на човѣколюбие, да се отговори на една държавна нужда, като бждатъ амнистирани тѣзи улчичени се въ тежки престѣпления къмъ държавата и нацията люда, а също така и ония, които сж били увлѣчени отъ лекомислие или отъ заблуда отъ тогортъ или оногортъ. Първоначално това е било съображението, поради което се е сезирало народното представителство съ единъ законопроектъ за амнистия. По време на разискванията амнистията се поразширила, направиха се много допълнения, които се сподѣлятъ отъ всички насъ и бѣха приети.

Но, г. г. народни представители, азъ не виждамъ каква нужда има да се вмѣква въ законопроекта за амнистията едно постановление, чрезъ което да се амнистиратъ, да се опрощаватъ лица, за които ние всички подчертахме по еднакъмъ, по двакъмъ, по петъ пикти въ миналото, че сж станали жертва следъ 17 септемврий 1922 г. на единъ разюзданъ режимъ, който искаше да ги отдалечи, да ги премахне отъ политическия животъ. Съ какво право, казвамъ, днесъ ние ще искаме амнистията на тѣзи лица, за които и днесъ днешенъ твърди, че не сж улчичени — досега поне нѣма да ни даде да сж улчичени — въ престѣпленията? Това твърдятъ за тѣзи, които познавамъ.

И. Горбановъ (д. ст.): Никой не ги улчичава.

П. Деневъ (д. ст.): Г. г. народни представители! Обстоятелството, че когато азъ направихъ възражение въ комисията, вносителъ на тоя текстъ, г. Пупешковъ, го измѣни и вмѣкна думитъ „инкриминирани деяния“, не измѣни сжществото на работата. Не може никой да бжде заблуденъ, че амнистията се отнасяла за лица, което нѣкой си по недознаване, по недомислие инкриминиралъ като престѣпно деяние, и понеже то е само инкриминирано деяние, а не е престѣпление по законитъ, ние съ този изразъ разрешаваме всичко. Не е така. Ако това предъ българското общество, а то е между другото да

не е престѣпление — а ние твърдимъ, че не е престѣпление онова, за което съдятъ и Фаденхехтъ, и Малиновъ, и Костурковъ и др. — не трѣбва тогава да искаме амнистия за тѣзи лица, защото амнистията предполага извършването на престѣпление.

Г. г. народни представители! При наличието на единъ внесенъ законопроектъ за отмиене закона за референдума и закона за измѣнение и допълнение на закона за съдене и наказание виновницитъ за народната катастрофа, смѣтамъ, че тогава, когато се дебатира по този законопроектъ — който е внесенъ, за да се отговори на една пужда, за да се поправи една грѣшка, не, но едно престѣпление на миналия режимъ — смѣтамъ, казвамъ, че при разглеждането на тоя законопроектъ народното представителство ще намѣри начинъ, за да може да освободи 22 бивши министри отъ незаслуженото, отъ неоправданото преследване, което бѣше формулирано срещу тѣхъ отъ миналия режимъ по поводъ и следъ позорнитъ деяния на шайкитъ отъ 17 септемврий 1922 г.

Г. г. народни представители! Възражеше ми се тожко вчера отъ г. Молловъ, че имало пречки, споредъ които ако дори се отминатъ тѣзи закони, все пакъ не могло да се измѣни решението за даване подъ съдъ на бившитъ министри. Въ момента по този въпросъ нѣма да дебатираме, нѣма да споримъ; азъ казвамъ, обаче, че такава пречка нѣма. Но дори ако я има, азъ съ спокойна съвестъ отивамъ до логичния край на моето разбиране: подведенитъ подъ съдъ, подведенитъ подъ отговорностъ за партизански цели отъ лоши и долни хора бивши държавници отъ кабинетитъ Давевъ—Гешовъ и Малиновъ—Костурковъ нека минатъ презъ държавенъ съдъ, за да се отнеме оръжието на долни хора, които и днесъ троятъ, и утре ще троятъ още повече нашето общество съ твърдението си, че една Камара отъ професори, отъ адвокати и отъ офицери е опростила престѣпленията на хора, които споредъ нашето разбиране, не сж извършили престѣпления.

А. Сталийски (д. ст.): Що за лицемерие! Ако искате да бждете последователи, трѣбваше да поддържате, че тѣ трѣбва да стоятъ въ затворитъ, защото тѣ излизатъ отъ тамъ, безъ да има постановление на съдебната властъ за освобождаването имъ.

А. Додовъ (д. ст.): Като признавате, че сж невинни, защо искате да бждатъ съдени, и съ това не сж ли противоречително?

Председателъ: Моля, г-да, не прекъсвайте.

П. Деневъ (д. ст.): Азъ нѣма да отговоря на недостойнитъ закачки на г. Сталийски.

А. Сталийски (д. ст.): Това не сж недостойни закачки. г. Деневъ. Азъ искамъ само да бждете последователи, ако искрено говорите. Азъ не казвамъ, че не трѣбваше да станатъ освободенитъ имъ, но че Вие съ сегашната си теза трѣбваше да поддържате тогава тѣ да стоятъ въ затворитъ и да не излизатъ отъ тамъ, безъ постановление на съдебната властъ.

П. Деневъ (д. ст.): Пускането отъ затворитъ на тѣзи 20 души бѣше една необходимостъ, за да се осигурятъ на свобода хора, които бѣха турени тамъ не по законъ.

А. Сталийски (д. ст.): Никой не твърди противното. Но затова пъкъ и сега трѣбва да бждете последователи и да не лицемерите и започавате.

П. Деневъ (д. ст.): Обществената съвестъ искаше да види на свобода тѣзи хора, които бѣха тласкати въ турмата и то не по законъ. Но когато вие, г. г. народни представители, твърдите, че по законъ сж дадени подъ съдъ тѣзи бивши министри, ние трѣбва тогава или да отминемъ тѣзи закони, или да отидемъ до логичния край: нека минатъ презъ съдъ, нека докажатъ на мило и голѣмо, че сж невинни, за да моля да се отнеме възможността на ония демагози, които троятъ непрестанно българското общество, че въ миналото престѣпници и само престѣпници сж минавали презъ тѣзи лица (Сочъ министерската маса), а само ония, които управляваха отъ 1921 до 1923 г. били честни.

Но, г-да, ние вземахме единъ голѣмъ ангажментъ.

го просвъщаваме за и предмети политически. Ние ще направим това, когато отпиемъ преди всичко възможността за демагогия въ тази страна! Ако за друго дори вие не намирате мотиви, ба да премахнете чл. 6, само въ това наше единствено съображение заеждава да възприемете премахването му. Недейте, г-да, преди празниците да бъдете жестоко сърдечни и да включвате въ чл. 6 и Хората, които са вършили престъпления, и ония, които чувствуват, че не са вършили такива. Ако всички ние искана искаме да покажемъ милост, нека извършимъ тази милост къмъ тѣзи хора, нека не ги смѣтаме въ тѣлото на ония, които чакатъ амнистията. Ама, ще ми се каже: тѣ най-добре преценяватъ своето положение. Азъ не зная кой какви съображения има за това. Може би тѣкой иска по-скоро да се ликвидира въ този въпросъ да има главоболце. Други, както ми казватъ вчера единъ отъ тѣхъ, нека да се отнесе възможността на бъдещи злочупления, отъ типа на Стамболиевци, да ги преследватъ. Това очакване е наивно. Ако такива хора искатъ да ги преследватъ, и при тѣ амнистията пакъ ще ги преследватъ. Трети, най-последно, нека да си кажеме, г-да, за тази откровеност — смѣтаме, че не е напускатъ политическата арена и нека да спокоебно да се отдалячатъ. Тѣзи хора иматъ себена психология, но ние, които сме отъ вънъ и сме по-спокойни и по-обективни и можемъ друго-яче да ценимъ, смѣтаме, че тѣ не бива да свършатъ така. Не бива пъкъ и ония, които тежирватъ нама да работятъ, да останатъ съ подорешнето върху си, че са издействували амнистията за свои престъпления. Г-да! Съгласете се да не слагаме ни въ камъта ни въ ржка въпроса за амнистията на пумонскиятъ затворници.

А. Цанковъ (с. д.): Ако са невинни да си отидатъ пакъ въ Шумовъ! Защо стоятъ тукъ? Тѣ не са освободени съ законъ!

П. Деневъ (д. ст.): Ще Ви кажа. (Глъчка върхъ егориститѣ)

Председателъ: (Звън) Моля, тишина, г-да!

С. Костурковъ (д. ст.): Ние произволно бѣхме турени въ затвора.

П. Деневъ (д. ст.): Г. Цанковъ! На Васъ специално ще кажа: ако Вие се явите тукъ и можете да обоспвете задържането на тия хора въ затвора, азъ ще гласувамъ да отидатъ пакъ тамъ. Но Вие не можете да го обоспвете.

А. Цанковъ (с. д.): Далеч не — нѣмамъ такова нагѣрне.

П. Деневъ (д. ст.): Следователно, недейте свързва, както прави г. Сталински, излизането отъ затвора съ амнистията.

Председателъ: (Звън) Моля, г. Деневъ, Вашето време отдавна изтече.

П. Деневъ (д. ст.): Свършвамъ. Моето предложение е да се премахне чл. 6 отъ закона за амнистията, понеже съ този въпросъ ние ще бъдемъ сезирани, когато ще разгледаме законопроекта за отмиеннето на тия два закона.

И тѣзи заключавамъ: ако има законни пречки да не може чрезъ решение на Народното събрание да се заличи беззаконното, което се извърши отъ миналия режимъ, нека това стане по пътя на съдебното, както това поведява конституцията, и тамъ да се види, че наистина тѣзи хора бѣха жертва на едно напосно преследване.

Н. Милевъ (д. ст.): Зрелище да устройваме на тия, които ги туриха въ затвора! Това значи втори съдъ.

Председателъ: Има думата г. министърътъ на правосъдието.

Министъръ Я. Стоенчевъ: Г. г. народни представители! Азъ разбирамъ високитѣ чувства и скруполизитѣ, които движатъ г. Деневъ по този въпросъ, но азъ трѣбва да подчертая, както и вчера подчертахъ: не сме се събрали да сантиментализираме, а да вършимъ работа, да управляваме. Азъ не мога да се съглася съ г. Денева да се

занимаваме въчно съ държавни съдилища. Затова ние искаме земеделскиятъ министъръ за тѣхнитѣ вулгарни престъпления да бъдате съдени отъ налитѣ обикновени съдилища. Бакъжиде отъ държавни съдилища, ще компрометираме окончателно този институтъ, както го и компрометирахме. Хора, които са абсолютно невинни, за които цѣлятъ Парламентъ е убеденъ, че са невинни, ние искаме да отпиемъ възможността на който и да бъде въ бъдеще да си играе съ тѣхната съдба, а да ги оставимъ на българския народъ да му служатъ честно, както тѣ некаже да му служатъ. Фактътъ, че ние ви внесохме законопроекта за отмиенне закона за допитване до народа и закона за измѣнение и допълнение закона за катастрофата трѣбва да ви даде доказателство, че ние смѣтаме, че е извършена неправда и беззаконие съ тѣхъ — въ мотивитѣ е казано — и този законопроектъ ще бъде гласуванъ, нѣма да бъде оттегленъ. Онова удовлетворение, което търсятъ тия хора съ тия високи чувства, които излагатъ тукъ предъ васъ, имъ се дава съ този законопроектъ. Да не си играемъ, г-да, на законодателство и управление, а да управляваме, да предвидимъ опасноститѣ, възможноститѣ, глупоститѣ и престѣпленията, които може да се вършатъ въ бъдеще, да ги пресѣчемъ, за да не се занимаваме за нищо и никакво съ държавни съдилища въ тая страна, за спокойствието на когото постоянно приказваме.

Ето защо азъ моля, като отдадемъ уважение на чувствата, които излага г. Деневъ, ние да си вършимъ нашата работа и да гласуваме амнистията и за тѣхъ, за да докажемъ, че не желаемъ да се водимъ само отъ чувства, а искаме да внесемъ разумъ въ нашата работа.

Председателъ: Моля ония отъ васъ, които са съгласни съ предложението на г. Денева, да се изхвърли чл. 6 отъ законопроекта за амнистията, да вдигнатъ ржка. Мажество, Събранието не приема.

Моля ония отъ васъ, които приематъ въ чл. 6 следъ думитѣ „отъ 17 октомврий 1922 г.“ да се прибавятъ думитѣ „закона за съдене министритѣ отъ 13 февруарий 1923 г.“ да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема.

Има предложение отъ г. министра на правосъдието: въ чл. 7 преди „236“ да се прибави „чл. чл. 120, 124 и“; и следъ думата „до“ да се прибавятъ думитѣ „31 декемврий 1923 г.“, а думитѣ „влизането въ сила на настоящия законъ“ да се заличатъ. Ония отъ васъ, които приематъ предложението на г. министра на правосъдието, моля, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема.

Къмъ чл. 9 отъ законопроекта има направено предложение отъ г. д-ръ Илия Караджовъ: да се прибави следната забележка къмъ чл. 9 отъ закона за амнистия: „Изключение се прави само за кооперативнитѣ сдружения“.

Има думата г. д-ръ Илия Караджовъ.

Д-ръ И. Караджовъ (з): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! По чл. 9 на законопроекта се заличаватъ войчкитѣ щети, които са причинени по поводъ и въ връзка съ събитията презъ юний и септемврий. Вие знаете факта, че презъ време на месекитѣ много кооперации се ограбиха — не само тѣзи, които бѣха за метежитѣ, но и тѣзи, които бѣха противъ метежитѣ. На васъ не е чуденъ фактътъ — не зная доколко е вѣрненъ, че ужъ г. Оббовъ, минавайки презъ едно село, билъ вземалъ пари отъ кооперацията.

И. Петровъ (д. ст.): Вѣрно ли е това?

Д-ръ И. Караджовъ (з): Не зная. Синдикалната централа бѣше запечатана, нейната печатница стоя два месеца затворена; когато бѣ позволено да се отвори, г. министърътъ на финанситѣ каза, че не може да печати вестници, затова стоя безъ работа. Вънъ отъ това, министъръ Смиловъ взема автомобилъ и, новъ, купенъ за 450.000 л., неплатенъ никакъ, разкарва го 3—4 месеца изъ България, когато ходѣше по агитации сега е поверенъ. Навремето още е заведенъ процесъ за обезпечение на доказателствата. Ако се приеме члениятъ така както си е, и нѣма забележката, която предлагамъ, то процесътъ ще пропадне. Така също и на всички оиѣзи кооперации, които са ограбени, не ще имъ бъдате повърнати ограбенитѣ суми.

Азъ моля да се приеме тази забележка, да бъдате изключени кооперативитѣ отъ този членъ, за да могатъ

да иматъ правото да завеждатъ процесъ било противъ държавата, било противъ частни лица.

Председателъ: Моля онѣзи отъ васъ, които приематъ предложението на г. Караджовъ, да вдигнатъ рѣка. Меншество, Събранието не приема.

Моля онѣзи отъ васъ, които приематъ изцѣло на трето четене законопроекта за амнистията съ прибавките и поправките, които току-що се приеха, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Г. г. народни представители! Въ едно отъ предните заседания избрахме четирма души народни представители за членове на контролната комисиия при Дирекцията на държавните дългове, обаче тѣ бѣха все отъ болшинството. Понеже споредъ чл. 9 отъ закона за управлението на държавните и на гарантираните отъ държавата дългове двамата членове трѣбба да бѣдатъ отъ меншеството, то председателството предлага вмѣсто г. Асѣнъ Цанковъ и г. Никола Рачевъ да се избератъ отъ меншеството народните представители г. г. д-ръ Никола Сакаровъ и Владимиръ Поповъ.

Моля онѣзи отъ васъ, които приематъ това предложение, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Г. г. народни представители! Председателството има да ви направи едно предложение. Предъ видъ на празничните заседания на Народното събрание да се преустановятъ до 21 януарий.

Р. Маджаровъ (д. ст): 21 януарий е народенъ празникъ и народните представители нѣма да дойдатъ.

Председателъ: Тогава до 22 януарий т. г. включително.

Онѣзи отъ васъ, които приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

За заседанието въ срѣда, 23 януарий, председателството предлага да имаме следния дневенъ редъ:

1. Първо четене законопроекта за общественитѣ осигуровки;

2. Второ четене законопроекта за земеделските опитни и контролни институти;

3. Първо четене законопроекта за скрититѣ недостатъци при покупке-продажбата на домашните животни;

4. Първо четене законопроекта за Народната банка;

5. Първо четене законопроекта за отгѣвение закона за допитване до народа за виновността на министритѣ отъ кабинета Иванъ Ев. Гешовъ и пр., и

6. Проверка на изборитѣ.

Онѣзи отъ васъ, които приематъ този дневенъ редъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Преди да закрия заседанието, позволете ми да се обърна съ нѣколко думи къмъ васъ.

Г. г. народни представители! Отивайки си по вашитѣ домове, поради късата почивка която ви се дава по случай коледните празници, председателството си позволява да ви помолн да използвате тази почивка и за друго едно нѣщо: да стидете между народа и да му обясните, че Народното събрание, въ желанието си да запази сигурността на държавата и да внесе омъртворение въ нашата страна при два закона отъ много голѣма важность, които целитъ да постигнатъ това — закона за защита на държавата и закона за амнистията.

Нека въ нашата страна настѣпи миръ и спокойствие, нека нашиятъ народъ се предаде на творческа работа, за да могатъ и Народното събрание и правителството да се отдадатъ на разумна, системна строителна работа за задоволяване нуждитѣ на широкитѣ народни маси.

Накрай отъ името на председателството, ви пожелавамъ да прекарате добре и радостно коледните празници. (Ръкоплѣскания отъ съговорителитѣ)

Вдигамъ заседанието.

(Вдигнато въ 14 ч. 10 м.)

Председателъ: **Д-РЪ Т. КУЛЕВЪ.**

Секретаръ: **А. ПИРОНКОВЪ.**

Началникъ на Стенографското отдѣление: **Д. АНТОНОВЪ.**

СЪДЪРЖАНИЕ

	Стр.
Отпуски, разрешени на народните представители: Петко Найденовъ и Димитъръ Яневъ	401
Законопроекти: 1) за признаване като юридическо лице Свободния университетъ за политически и стопански науки (Балкански близконзачоенъ институтъ въ София) (Съобщение)	401
2) за опрощаване бацдерола на наширитѣ, отпуснати за раненитѣ войници и за нашитѣ	

	Стр.
пленници презъ годинитѣ 1915, 1919 и 1920 (Съобщение)	401
3) за амнистията (Трето четене)	401
Комисиия: избрана за членове въ комисията по държавните дългове вмѣсто народните представители Асѣнъ Цанковъ и Никола Рачевъ народните представители д-ръ Никола Сакаровъ и Владимиръ Поповъ	411
Дневенъ редъ за следующето заседание	411